

УДК 338.001.36

Мардус Н.Ю.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічного аналізу та обліку
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

ОЦІНКА СТАНУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ТОВАРІВ НА ОСНОВІ ПОКАЗНИКІВ ФАКТОРНО-ОБУМОВЛЮЮЧОГО ХАРАКТЕРУ

Стаття присвячена дослідженню зміни показників стану та розвитку внутрішнього ринку товарів на основі факторно-обумовлюючого характеру у рамках методичного підходу до оцінювання стану внутрішнього ринку товарів з метою формування узагальнюючих коефіцієнтів розвитку внутрішнього ринку товарів факторно-обумовлюючого характеру.

Ключові слова: внутрішній ринок, товар, коефіцієнт, зміна, динаміка, оцінка.

Мардус Н.Ю. ОЦЕНКА СОСТОЯНИЯ ВНУТРЕННЕГО РЫНКА ТОВАРОВ НА ОСНОВЕ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ФАКТОРНО-ОБУСЛОВЛИВАЮЩЕГО ХАРАКТЕРА

Статья посвящена исследованию изменения показателей состояния и развития внутреннего рынка товаров на основе факторно-обусловливающего характера в рамках методического подхода к оцениванию состояния внутреннего рынка товаров с целью формирования обобщающих коэффициентов развития внутреннего рынка товаров факторно-обусловливающего характера.

Ключевые слова: внутренний рынок, товар, коэффициент, изменение, динамика, оценка.

Mardus N.Yu. EVALUATION OF THE STATE OF THE INTERNAL MARKET OF GOODS ON THE BASIS OF INDICATORS OF THE FACTOR-DETERMINING CHARACTER

The article is devoted to the study of changes in the indicators of the state and development of the domestic market of goods on the basis of factor-determining character in the framework of the methodological approach to assessing the state of the domestic commodity market in order to formulate generalizing factors of the development of the domestic market of goods factor-causing nature.

Keywords: domestic market, commodity, coefficient, change, dynamics, estimation.

Постановка проблеми. Розвиток внутрішнього ринку країни є одним з найбільших засобів розвитку національної економіки. Особливої уваги при цьому заслуговує внутрішній ринок товарів, стан та розвиток якого необхідно досліджувати з метою створення стратегічних орієнтирів забезпечення внутрішнього ринку товарів. Таким чином, проблемним питанням є оцінка стану й розвитку внутрішнього ринку товарів, що базується на методах оцінювання розвитку внутрішнього ринку товарів, що передбачені відповідними методичними підходами з урахуванням даних інформаційної бази.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питання стану й розвитку внутрішнього ринку товарів є актуальними та розглядаються постійно в працях багатьох економістів-науковців, що свідчить про достатність і глибину сучасної наукової думки з питань забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів.

Дослідженням розвитку внутрішнього ринку товарів займалися такі вчені, як, зокрема, В. Апопій, І. Бланк, В. Бодров, А. Герасименко, О. Міняйло, В. Точилін, Т. Осташко, О. Пустовойт [1], А. Кредисов, І. Сіваченко, Ю. Пахомов, О. Паценко, В. Чередниченко, О. Шнипко, Ю. Уманців, М. Катран [2], В. Лагутін [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте потребує глибокого й всебічного дослідження під час оцінювання стану й розвитку внутрішнього ринку питання впровадження узагальнюючого коефіцієнта, який би виражав характер розвитку внутрішнього ринку товарів.

Мета статті полягає в оцінці стану внутрішнього ринку товарів за показниками оцінки факторно-обумовлюючого характеру з метою формування системи показників оцінювання стану й розвитку внутрішнього ринку товарів з урахуванням даних інформаційної бази.

Таблиця 1

Коефіцієнти зміни основної інфраструктури внутрішнього ринку

Показники	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Коефіцієнт зміни кількості підприємств оптової торгівлі	1,001	0,999	1,000	1,043	0,821	0,861	0,911	0,802	0,906	0,943
Коефіцієнт зміни кількості діючих бірж	1,050	1,041	1,009	1,024	0,853	0,900	0,796	0,971	1,035	1,038
Коефіцієнт зміни кількості об'єктів роздрібною торгівлі	0,967	0,962	0,944	0,992	0,991	0,969	0,961	0,829	1,000	0,995
Коефіцієнт зміни кількості магазинів	0,978	0,965	0,944	1,007	1,008	0,976	0,964	0,848	0,996	0,999
Коефіцієнт зміни торгової площі магазинів	1,098	1,080	0,991	1,052	1,069	1,031	1,013	0,823	0,996	0,997
Коефіцієнт зміни кількості напівстаціонарних об'єктів торгівлі	0,968	0,956	0,945	0,951	0,941	0,949	0,952	0,768	1,011	0,980
Коефіцієнт зміни забезпеченості на 10 000 осіб об'єктами торгівлі	0,948	0,938	0,933	1,000	1,000	1,000	0,929	0,923	1,000	1,000
Коефіцієнт зміни забезпеченості на 10 000 осіб торговою площею в магазинах	1,095	1,085	0,995	1,056	1,072	1,033	1,016	0,871	0,999	1,002
Коефіцієнт зміни кількості ринків	0,999	0,984	1,006	0,978	0,981	0,986	0,834	0,980	1,005	1,001

Джерело: розраховано автором на основі джерел [4–12]

Вклад основного матеріалу дослідження. У попередніх дослідженнях визначено методичний підхід до оцінювання стану й розвитку внутрішнього ринку товарів, а також обґрунтовано розподіл коефіцієнтів зміни окремих показників внутрішнього ринку товарів з урахуванням їхньої інформаційної різноманітності. Встановлено, що розподіл показників оцінювання стану внутрішнього ринку з використанням методу систематизації відбувається за блоками, де показники систематизуються залежно від оцінки функціонального характеру, оцінки структурного характеру та оцінки факторно-обумовлюючого характеру.

У масштабах дослідження пропонується здійснити оцінювання стану внутрішнього ринку товарів на основі показників оцінки факторно-обумовлюючого характеру.

Одними з показників оцінки факторно-обумовлюючого характеру є показники розвиненості інфраструктури ринку.

В табл. 1 наведено коефіцієнти зміни основної інфраструктури внутрішнього ринку.

Як видно з даних табл. 1, коефіцієнти зміни за показниками розвиненості основної інфраструктури ринку не вирізнялися стабільністю впродовж усього досліджуваного періоду. За деякими з них прогресивні зміни припадали на початок досліджуваного періоду, за іншими – на середину або кінець періоду, що підлягав дослідженню. Проте не спостерігалось жодного показника, за яким би зміни впродовж усього досліджуваного періоду могли характеризуватися як однозначно прогресивні чи регресивні.

Частковий коефіцієнт зміни основної інфраструктури наведено на рис. 1.

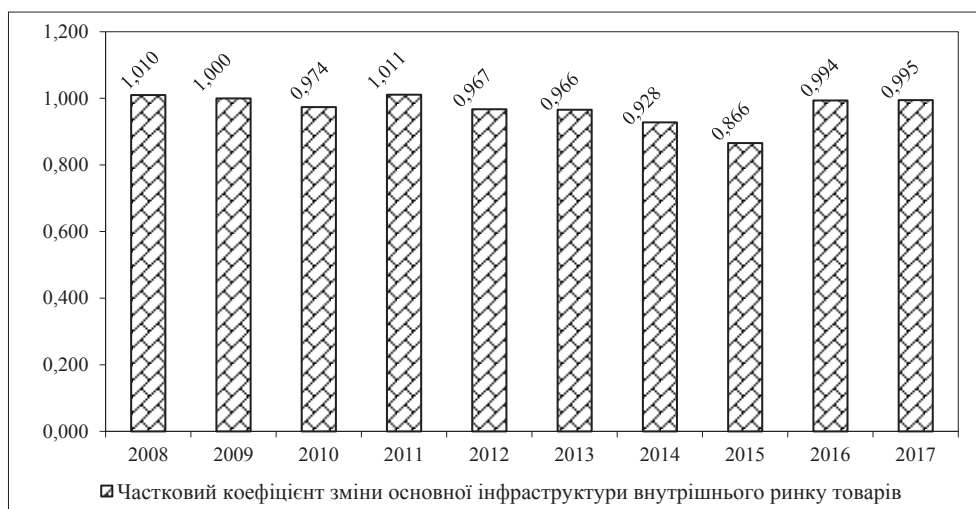

Рис. 1. Частковий коефіцієнт зміни основної інфраструктури

Таблиця 2

Коефіцієнти зміни обслуговуючої інфраструктури внутрішнього ринку

Показники	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Коефіцієнт зміни кількості підприємств транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності	0,956	0,942	1,047	1,087	1,046	1,086	0,887	1,016	0,905	0,999
Коефіцієнт зміни кількості підприємств фінансової та страхової діяльності з урахуванням банків	0,980	0,970	1,003	0,981	0,893	1,001	0,878	0,978	0,878	1,055
Коефіцієнт зміни кількості підприємств з інформації та комунікацій	0,989	0,969	1,042	1,090	0,936	1,107	0,895	1,022	0,876	1,008
Коефіцієнт зміни кількості підприємств професійної, наукової та технічної діяльності	1,021	0,991	0,978	1,024	0,940	1,096	0,885	0,992	0,835	0,965
Коефіцієнт зміни кількості підприємств, що здійснюють діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,056	0,983	1,003	1,048	0,959	1,087	0,868	1,031	0,882	0,999
Коефіцієнт зміни кількості підприємств освіти	0,986	0,943	1,014	0,992	0,888	1,095	0,879	1,004	0,888	0,946
Коефіцієнт зміни експлуатаційної довжини залізничних шляхів загального користування	1,002	1,000	1,001	0,998	0,999	0,999	0,970	1,000	1,000	0,944
Коефіцієнт зміни довжини автомобільних доріг загального користування	1,021	1,000	1,000	1,001	1,000	1,000	0,961	1,000	1,000	1,001
Коефіцієнт зміни загальної площі складських приміщень	1,035	0,998	0,998	0,914	0,928	0,935	0,856	0,536	1,056	1,167

Джерело: розраховано автором на основі джерел [4–12]

Як видно з рис. 1, загалом прогресивними змінами основної інфраструктури характеризувались лише 2008, 2009 та 2011 роки.

В табл. 2 наведено коефіцієнти зміни обслуговуючої інфраструктури внутрішнього ринку.

Коефіцієнти зміни за показниками розвиненості обслуговуючої інфраструктури мали схожу динаміку з коефіцієнтами змін основної.

Частковий коефіцієнт зміни обслуговуючої інфраструктури наведено на рис. 2.

Як видно з рис. 2, загалом зміни обслуговуючої інфраструктури були більш прогресивними, ніж зміни основної. Прогресивними змінами характеризувалися 2008 рік, 2010–2011 роки, 2013 та 2017 роки.

В табл. 3 наведено коефіцієнти зміни конкурентних умов, дані якої свідчать про наявність суттєвих коливань характеру змін за цими показниками.

Частковий коефіцієнт зміни конкурентних умов наведено на рис. 3.

Як видно з даних рис. 3, зміни конкурентних умов були прогресивними лише у 2008 та 2011 роках.

В табл. 4 наведено коефіцієнти зміни регулятивного впливу держави.

За більшістю показників регулятивного впливу держави спостерігались прогресивні зміни, що знайшло відображення у значенні часткового коефіцієнта зміни регулятивного впливу держави, який наведено на рис. 4.

Як видно з даних рис. 4, загалом зміни регулятивного впливу держави можуть характеризуватись як прогресивні протягом усього досліджуваного періоду, за винятком 2010 року.

Узагальнюючий коефіцієнт розвитку внутрішнього ринку факторно-обумовлюючого характеру наведено на рис. 5.

Рис. 2. Частковий коефіцієнт зміни обслуговуючої інфраструктури

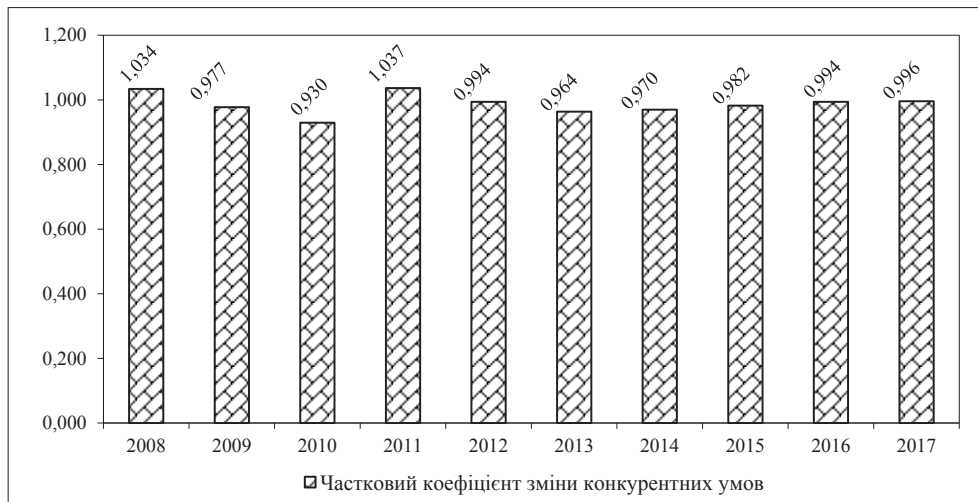

Рис. 3. Частковий коефіцієнт зміни конкурентних умов

Таблиця 3

Коефіцієнти зміни конкурентних умов

Показники	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Коефіцієнт зміни частки ринків з конкурентною структурою	1,024	0,958	0,890	1,031	0,988	0,929	1,039	0,899	0,986	0,986
Коефіцієнт зміни рівня конкуренції	1,044	0,998	0,971	1,042	1,000	1,000	0,905	1,074	1,002	1,006

Джерело: розраховано автором на основі джерел [4–12]

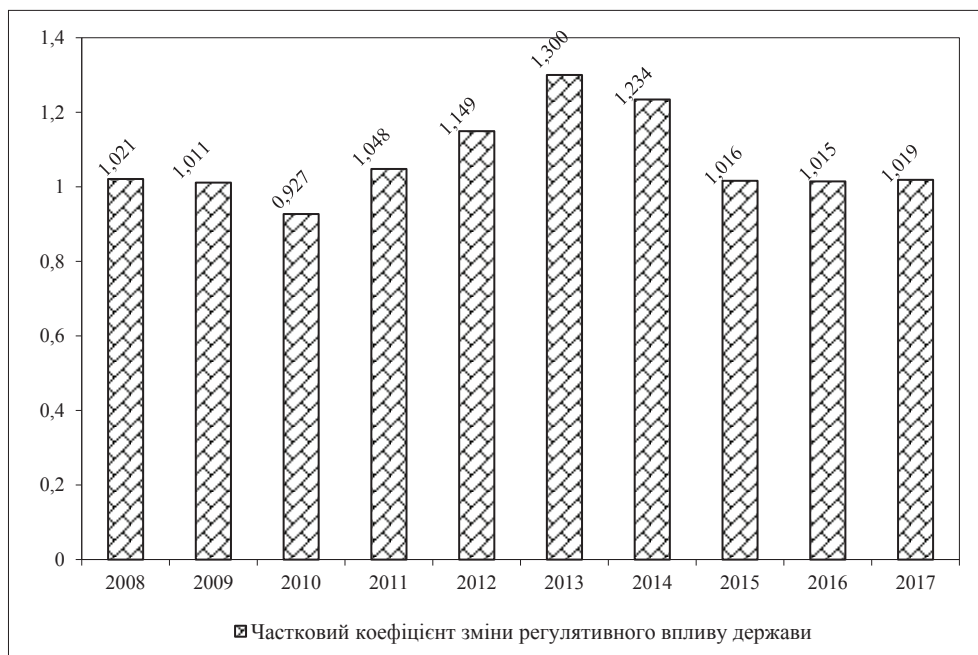

Рис. 4. Частковий індикатор оцінки регулятивного впливу держави

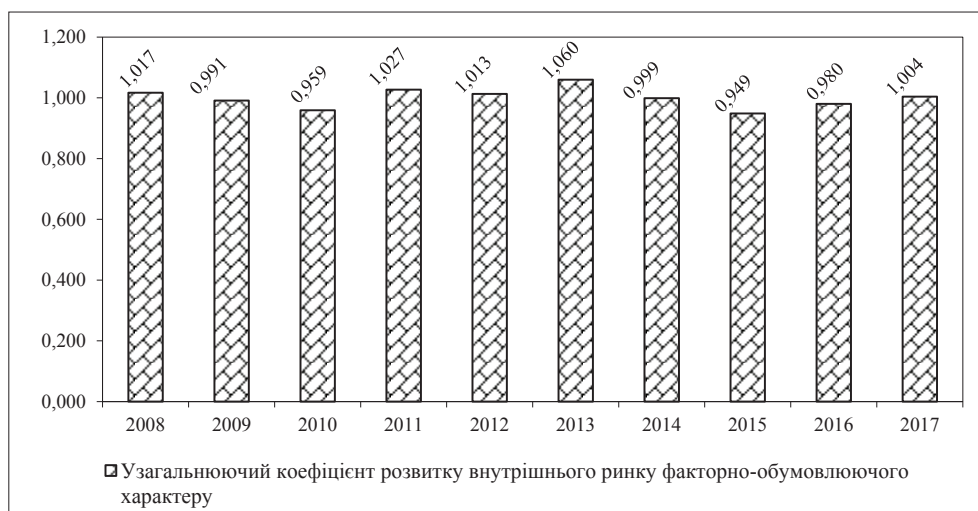

Рис. 5. Узагальнюючий коефіцієнт розвитку внутрішнього ринку факторно-обумовлюючого характеру

Таблиця 4

Коефіцієнти зміни регулятивного впливу держави

Показники	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Коефіцієнти зміни в:										
реєстрації підприємств	1,000	1,034	1,020	1,139	1,032	1,049	1,021	1,000	1,076	0,988
отриманні дозволів на будівництво	1,000	1,000	0,339	1,000	3,668	4,552	1,029	0,956	1,000	1,001
підключенні до системи електропостачання	1,000	1,000	1,000	0,998	1,006	1,005	1,599	1,049	1,005	1,066
реєстрації власності	1,011	1,018	1,010	0,925	1,009	1,167	1,221	1,000	1,016	1,003
отриманні кредитів	1,000	1,000	1,000	1,444	1,000	1,000	1,077	0,857	1,000	1,000
захисті міноритарних інвесторів	1,000	1,000	1,200	1,000	1,000	1,000	1,167	1,000	1,000	1,143
оподаткуванні	1,110	0,982	1,000	1,163	0,959	2,450	1,117	1,287	1,057	0,995
міжнародній торгівлі	1,000	1,075	1,120	1,043	0,969	1,045	1,048	1,221	0,999	0,986
забезпеченні виконання контрактів	1,040	1,004	1,000	1,000	1,000	0,986	1,000	0,862	1,000	1,032
відновленні платоспроможності	1,050	1,005	1,000	0,866	1,128	0,976	2,717	1,008	0,995	0,983

Джерело: розраховано автором на основі джерел [4–12]

Як видно з рис. 5, узагальнюючий коефіцієнт розвитку внутрішнього ринку перевищує одиницю лише у 2008 році, 2011–2013 та 2017 роках. Саме в ці роки досліджуваного періоду можна говорити про прогресивний розвиток внутрішнього ринку факторно-обумовлюючого характеру.

Висновки. За результатами дослідження встановлено, що зміна показників розвитку внутрішнього ринку факторно-обумовлюючого характеру дали можливість отримати узагальнюючий коефіцієнт розвитку внутрішнього ринку факторно-обумовлюючого характеру (показники оцінювання розвиненості основної інфраструктури, показники оцінювання розвиненості обслуговуючої інфраструктури, показники оцінювання конкурентних умов, показники оцінювання регулятивного впливу держави тощо). Так, у 2008 році, 2011–2013 та 2017 роках можна говорити про прогресивний розвиток внутрішнього ринку факторно-обумовлюючого характеру.

Перспективою подальших досліджень є визначення інтегрального коефіцієнта розвитку внутрішнього ринку товарів з метою подальшого визначення співвідношень між узагальнюючим індикатором стану та узагальнюючими коефіцієнтами розвитку внутрішнього ринку товарів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Точилін В., Осташко Т., Пустовойт О. та ін. Ринки реального сектора економіки України: структурно інституціональний аналіз / за ред. В. Точиліна. Київ: Ін-т екон. та прогноз. НАН України, 2009. 640 с.
2. Уманців Ю., Катран М. Розвиток внутрішнього ринку споживчих товарів в Україні. Бізнес Інформ. 2017. № 8. С. 271–275.
3. Лагутін В., Уманців Ю., Герасименко А. та ін. Внутрішній ринок і торгівля України: структурно-інституціональна трансформація: монографія / за ред. В. Лагутіна. Київ: КНТЕУ, 2015. 432 с.
4. Звіт Антимонопольного комітету за 2013 рік: затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14 березня 2014 року № 131-п. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=103172&schema=main>.
5. Звіт Антимонопольного комітету за 2014 рік: затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14 березня 2015 року № 6-п. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=110270&schema=main>.
6. Звіт Антимонопольного комітету за 2015 рік: затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14 березня 2016 року № 3-п. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=122547>.
7. Звіт Антимонопольного комітету за 2016 рік: затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14 березня 2017 року № 2-п. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=133712&schema=main>.
8. Звіт Антимонопольного комітету за 2017 рік: затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 28 лютого 2018 року № 5-рп. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=140483&schema=main>.
9. Doing Business: оценка бизнес регулирования. Наборы ретроспективных данных и данные о трендах. URL: <http://russian.doingbusiness.org/custom-query>.
10. Внутрішня торгівля // Публікації Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publtorg_u.htm.
11. Економічна статистика / Економічна діяльність / Внутрішня торгівля // Розділ статистичної інформації Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/spr.htm.
12. Багатоалузева статистична інформація / Регіональна статистика // Розділ статистичної інформації Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sestr.htm.

УДК 338.14

Онщик А.В.

*аспірант кафедри економіки підприємства та менеджменту
Академії праці, соціальних відносин і туризму*

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ФІКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Стаття присвячена історичному аспекту розвитку фіктивної діяльності суб'єктів господарювання. Виявлено тенденції формування фіктивної діяльності суб'єктів господарювання. Запропоновано авторський варіант виокремлення етапів становлення та еволюції фіктивної діяльності суб'єктів господарювання.

Ключові слова: суб'єкти господарювання, фіктивна господарська діяльність, економічна безпека, економічна шкода, тіньова економічна вигода.

Онщик А.В. РЕТРОСПЕКТИВНЫЙ АНАЛИЗ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ФИКТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

Статья посвящена историческому аспекту развития фиктивной деятельности субъектов хозяйствования. Выявлены тенденции формирования фиктивной деятельности субъектов хозяйствования. Предложен авторский вариант этапов становления и эволюции фиктивной деятельности субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: субъекты хозяйствования, фиктивная хозяйственная деятельность, экономическая безопасность, экономический ущерб, теневая экономическая выгода.

Onishchuk A.V. RETROSPECTIVE ANALYSIS OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE FIXED ACTIVITY OF THE SUBJECTS OF THE ECONOMY

The article is devoted to the historical aspect of the development of fictitious activity of business entities. The tendencies of formation of fictitious activity of subjects of management are revealed. The author's variant of distinguishing stages of formation and evolution of fictitious activity of subjects of management is proposed.

Keywords: business entities, fictitious economic activity, economic security, economic damage, shadow economic benefits.